

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB
Zakład Ekonomii i Polityki Rolnej oraz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Poziom życia na obszarach wiejskich, porównanie wieś- miasto

Barbara Chmielewska
Warszawa, 26.03.2021 rok

Plan prezentacji

- Wprowadzenie
- Podstawowe czynniki kształtujące poziom i jakość życia
 - Dochody
 - Wydatki
 - Sytuacja mieszkaniowa
- Ocena subiektywna poziomu i jakości życia

Pojęcia: potrzeba, poziom życia, jakość życia

- Za nadrzędny cel rozwoju społecznego zarówno na szczeblu lokalnym, krajowym, jak i międzynarodowym uznawane jest zaspokajanie potrzeb społeczeństwa.
- Potrzebą określa się odczuwalny przez człowieka stan braku czegoś co jest niezbędne do utrzymania go przy życiu, umożliwienia jego rozwoju i utrzymania określonej roli społecznej oraz zachowania równowagi psychicznej. W takim szerszym ujęciu poziom życia uznawany jest za to samo co jakość życia.

- Poziom życia jest pojęciem uwarunkowanym przez szereg różnych cech, dotyczących wyżywienia, warunków mieszkaniowych, wyposażenia mieszkań, dostępu do nowoczesnych technologii komunikacyjnych, kształcenia dzieci, uczestnictwa w kulturze, wypoczynku, pozycji na rynku pracy, korzystania z pomocy społecznej, usług i systemu ochrony zdrowia a także stanu środowiska przyrodniczego.

- W Encyklopedii PWN pojęcie *poziom życia*, utożsamiane jest z pojęciem *jakość życia* i jest zakwalifikowane do kategorii z zakresu polityki społecznej. Pojęcie to stosowane jest także w psychologii, medycynie, ekonomii i socjologii. Oznacza stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych, spełniania standardów lub realizacji wartości: biologicznych, psychologicznych, duchowych, społecznych, politycznych, kulturalnych, ekonomicznych oraz ekologicznych i środowiskowych jednostek, rodzin i zbiorowości.

- Jakość życia zależy nie tylko od warunków istniejących ale i od pożądanых. Jakość życia rozumiana jest jako stopień zaspokojenia nie tylko potrzeb materialnych, ale i duchowych człowieka. Dlatego jej opisywanie wymaga uwzględniania subiektywnych potrzeb osób.
- Miary subiektywne powinny być jednak stosowane obok, a nie zamiast wskaźników obiektywnych. Dopiero łączne podejście pozwala na rzetelny i pełny opis zjawiska.
- W prezentowanych wynikach badań kategorie: „poziom życia” i „jakość życia” stosowane są zamiennie.

Podstawowym determinantem poziomu życia są dochody.

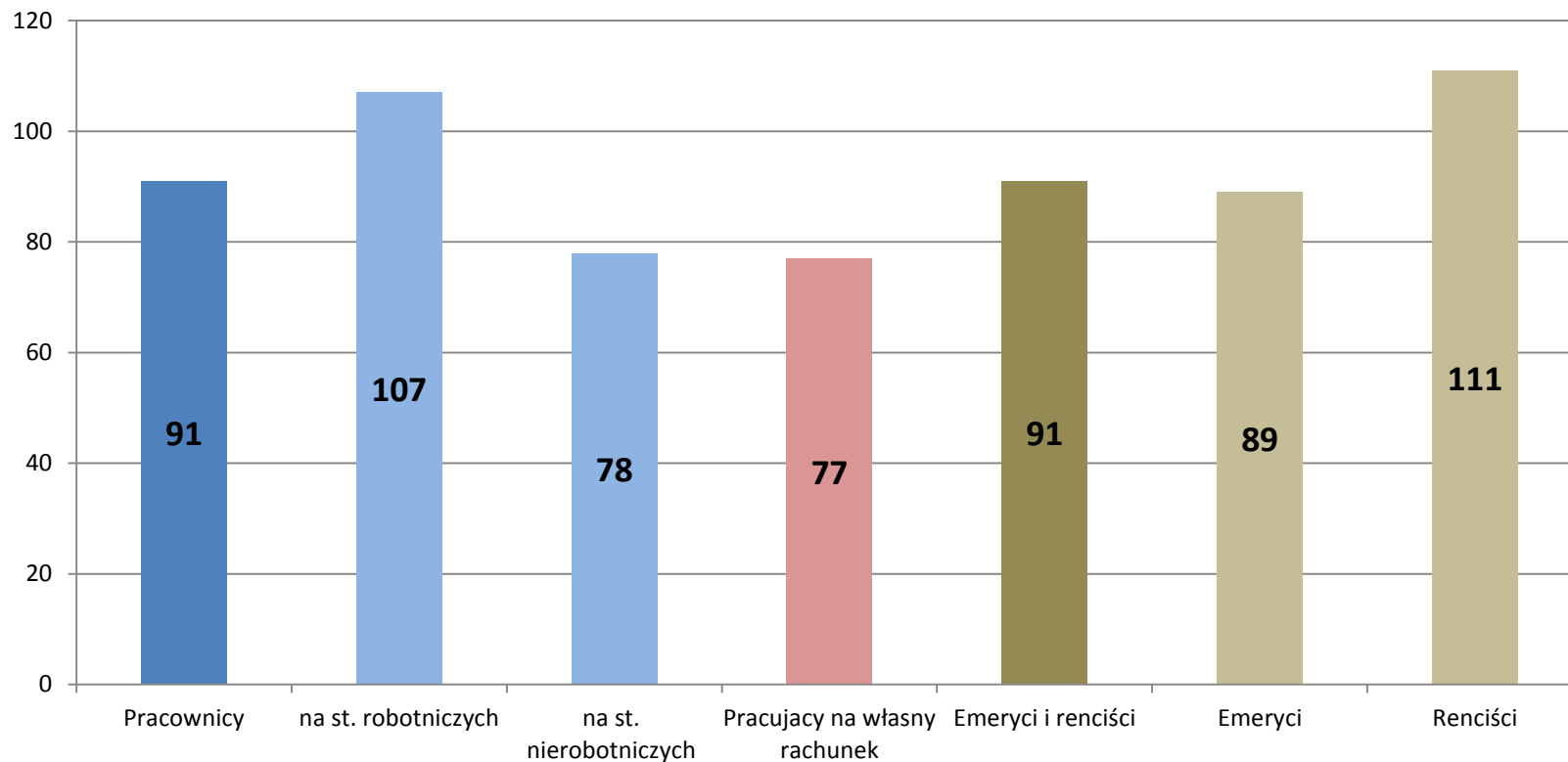
- Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych determinuje bowiem poziom życia ludności, ponieważ dochody jakie mają g.d. do dyspozycji decydują o możliwości zaspokajania potrzeb. Ważny jest poziom absolutny dochodów, który - uwzględniając ceny - przesądza o możliwościach zakupu dóbr i usług dla zaspokojenia potrzeb. Ważne są także relacje dochodów pomiędzy różnymi grupami społecznymi, jak też zmiany dochodów w czasie. Te pierwsze są ważne dla subiektywnej oceny dochodów, zaś te drugie wpływają na nastroje – optymizm lub pesymizm. Nie bez znaczenia jest także trud jaki trzeba włożyć w pozyskanie dochodu, co zależy także od źródła pochodzenia dochodu.

Dochody rozporządzalne na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych w latach 2004-2019

Lata	Rolnicy	Pracownicy	Pracujący na własny rachunek	Emeryci i renciści	Pracownicy	Pracujący na własny rachunek	Emeryci i renciści
	Przeciętne miesięczne nominalne dochody rozporządzalne w zł/osobę				Dochody rolników/dochody pozostałych grup gospodarstw (%)		
2004	541	782	935	779	69	58	69
2017	1608	1575	1919	1579	98	82	100
2018	1579	1703	2012	1683	93	79	94
2019	1666	1832	2174	1819	91	77	91
Zmiana	w procentach (2019/2004)				w pkt. proc (2019-2004)		
	308	234	232	233	22	19	22

Relacje dochodów rolników do dochodów pozostałych grup gospodarstw domowych w 2019 r.

Dochód rozporządzalny gospodarstw domowych rolników stanowi (%) dochodów pozostałych grup społeczno-ekonomicznych

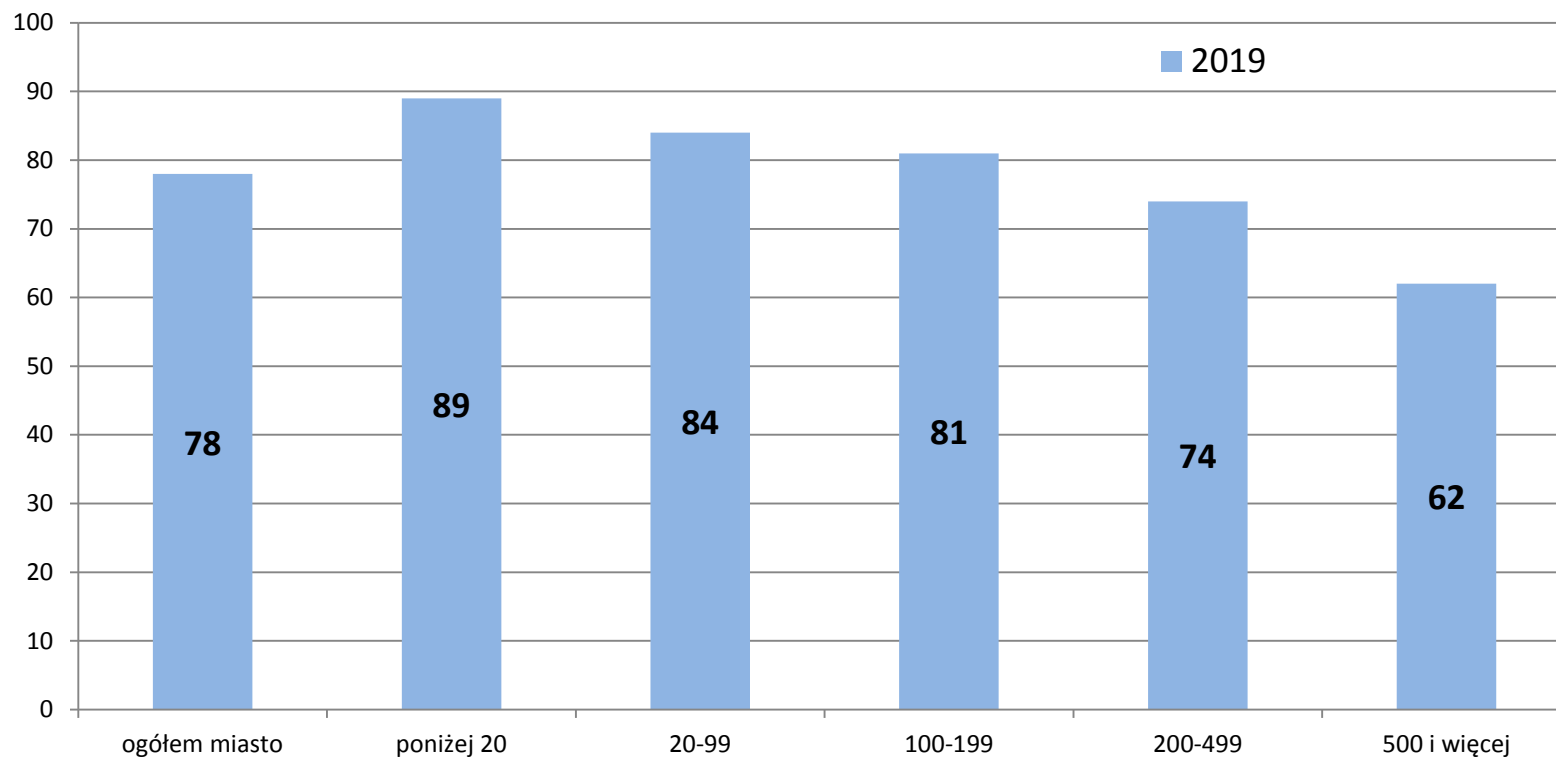

Dochody rozporządzalne w gospodarstwach domowych według miejsca zamieszkania w latach 2004-2019

Lata	Ogółem	Mia- ta razem	Wieś	Ogółem	Mias- ta razem	o liczbie mieszkańców				
						Poni- żej 20	20-99	100- -199	200- -499	500 i więcej
	Przeciętne nominalne miesięczne dochody w zł na osobę			Dochody ludności wiejskiej/ /dochody ludności miejskiej (%)						
2004	735	848	556	76	66	80	71	72	64	49
2017	1598	1751	1359	85	78	91	85	80	73	61
2018	1693	1860	1433	85	77	90	84	81	72	61
2019	1819	1991	1551	85	78	89	84	81	74	62
	Zmiana 2019/2004 w procentach			Zmiana 2019-2004 w pkt. proc						
	247	235	279	9	12	9	13	9	10	13

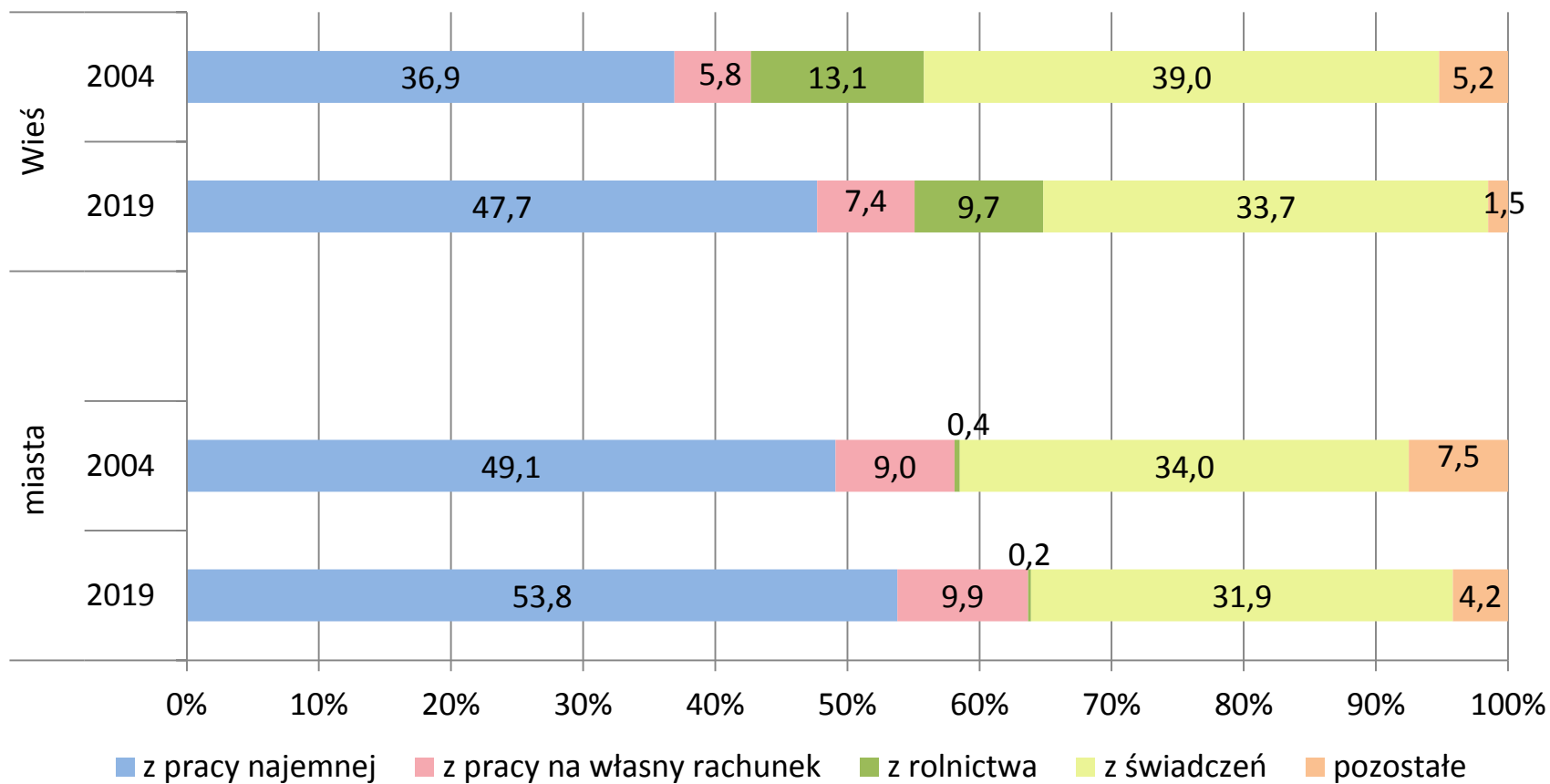
Relacje dochodów mieszkańców wsi do dochodów mieszkańców miast

Relacje dochodów: wieś / miasto wg liczby mieszkańców w %

Struktura dochodów

Dochody ogółem = 100

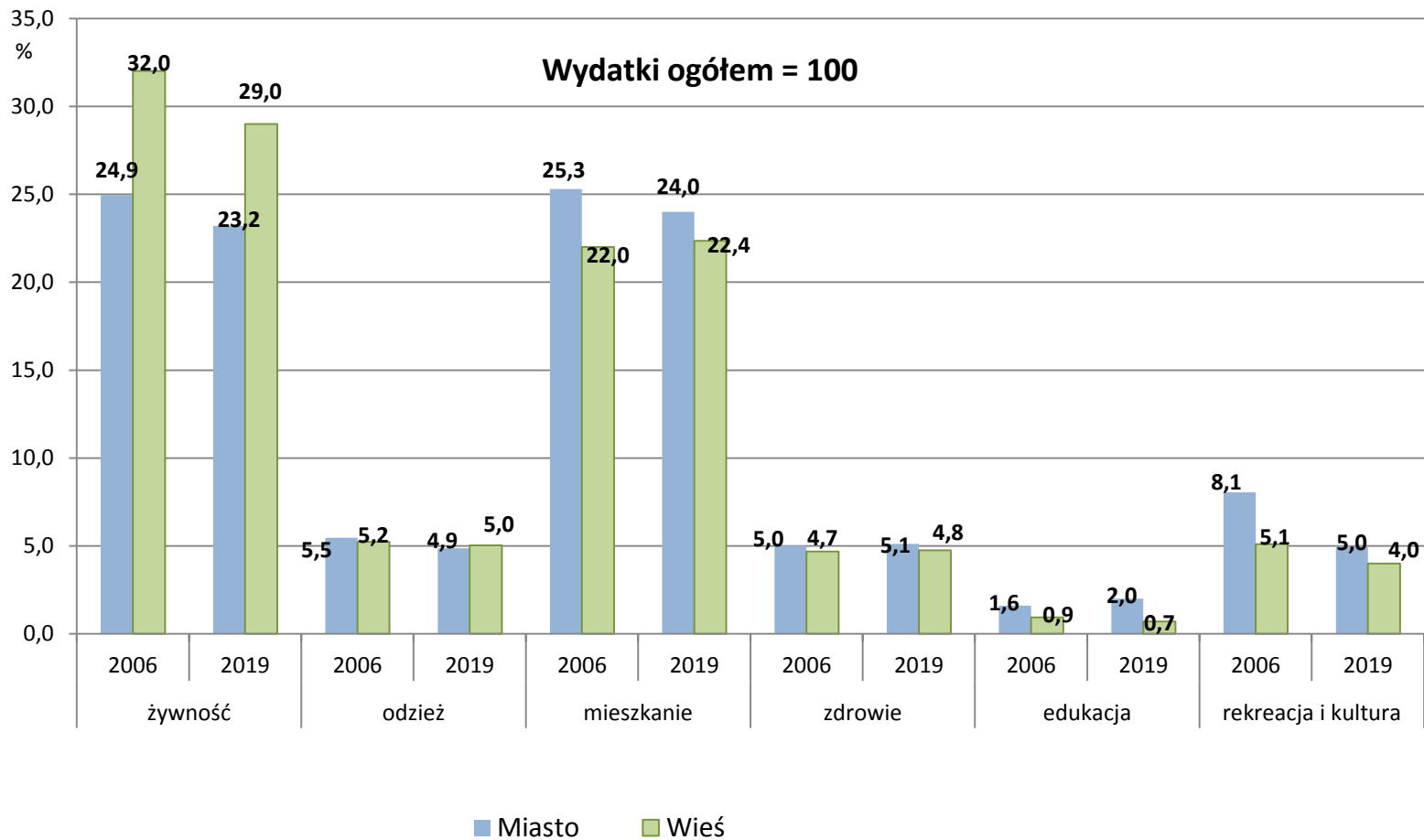
Wydatki

- Wielkość absolutna dochodów stwarza ramy dla poziomu i struktury wydatków. Wielkość absolutna dochodów stwarza ramy dla poziomu i struktury wydatków. Zróżnicowane potrzeby różnych grup społecznych powodują odmienną strukturę wydatków czyli rozdysponowanie dochodów gospodarstw domowych. W szczególności chodzi o udział wydatków na zaspokojenie potrzeb podstawowych, w tym zwłaszcza żywność, mieszkanie oraz na edukację związaną z kulturą, wiedzą, kwalifikacjami, wartościami i postawami.

Wydatki

Lata	Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwie domowym na osobę		
	w złotych		%
	Wieś	Miasta	Wieś/Miasta
2006	601,64	833,96	72,1
2019	1032,81	1392,18	74,2
2019/2006 (%)	171,7	166,9	

Struktura wydatków

Wybrane dane o sytuacji mieszkaniowej gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania na wsi i w miastach w latach 2006-2019

Wyszczególnienie	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto
	2006	2006	2019	2019
	Sytuacja mieszkaniowa			
	Odsetek gospodarstw domowych			
Kran z zimną wodą bieżącą	93,1	99,2	99,5	99,9
Ustęp splukiwany bieżącą wodą	81,8	95,8	97,1	99,2
Łazienka z wanną lub prysznicem	81,8	94,0	96,8	99,0
Ciepła woda bieżąca z sieci	2,9	39,1	3,3	44,6
Ciepła woda bież. ogrzew. lokalnie	77,9	54,8	94,5	53,7
Gaz z sieci	19,2	74,8	23,9	70,9
Gaz z butli	72,6	19,3	68,7	16,2
Centralne ogrzewanie	65,8	79,1	85,1	87,3
Piece na opał	30,8	12,9	12,9	7,5
Piece elektryczne lub gazowe	2,8	7,7	1,9	5,0

Wybrane dane o wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania na wsi i w miastach w latach 2006-2019

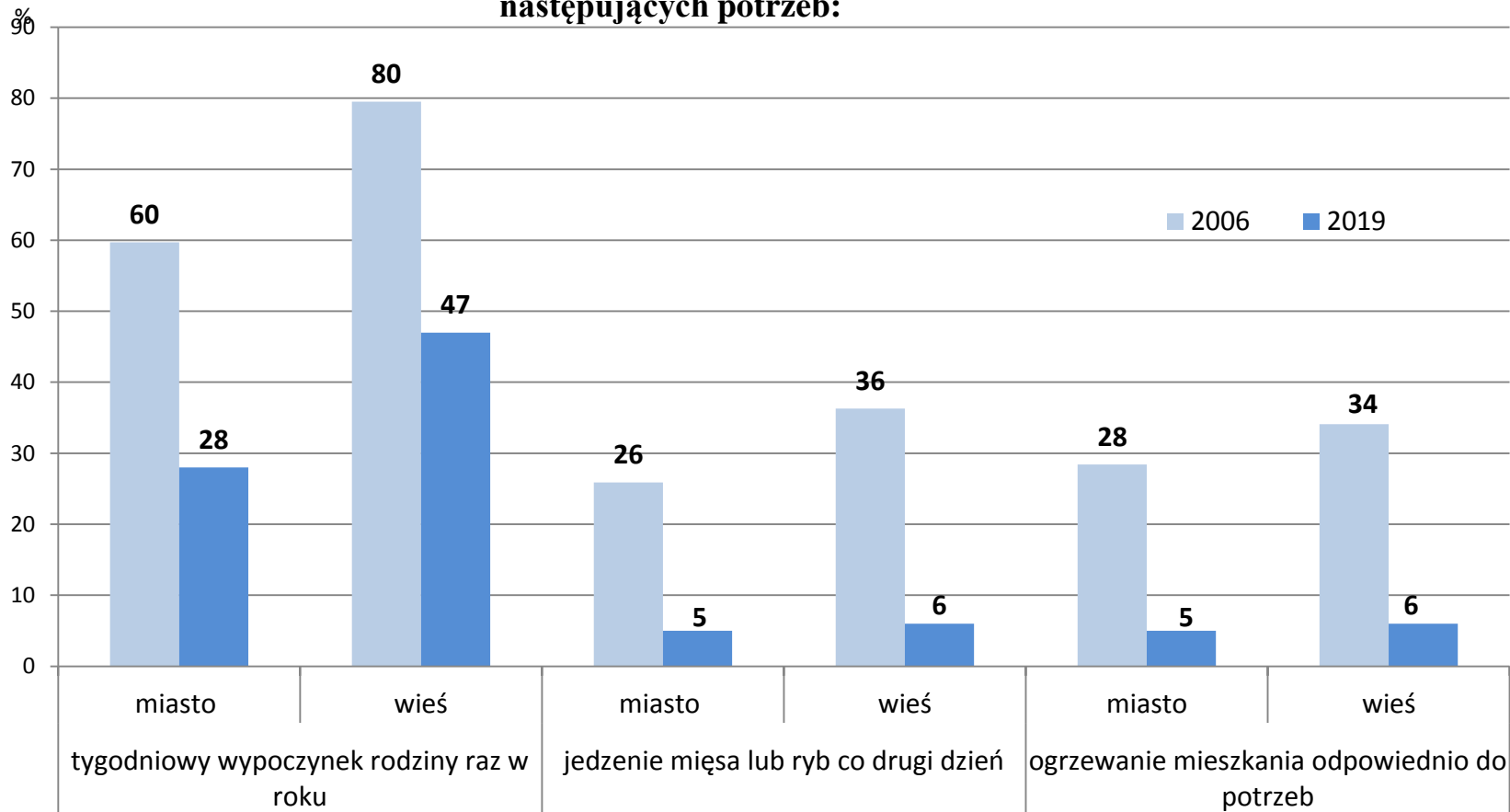
Wyszczególnienie	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto
	2006	2006	2019	2019
	Wyposażenie w przedmioty trwałego użytkowania			
Odsetek gospodarstw domowych				
Telefon komórkowy	68,5	75,4	96,3	97,5
Odbiornik telewizyjny	98,6	98,5	98,6	94,6
TV satelitarna lub kablowa	28,6	58,8	53,8	66,8
Komputer osobisty	34,8	48,1	70,4	74,0
Podłączenie do Internetu	15,5	34,7	77,5	81,5
Zmywarka do naczyń	4,0	7,3	40,3	40,0
Chłodziarka lub zamrażarka	98,7	98,6	bd	bd
Pralka automatyczna	71,5	88,3	93,7	95,3
Samochód osobowy	58,2	45,3	78,1	62,8

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych na wsi i w mieście

Lata	Subiektywna ocena:									
	Bardzo dobra		Raczej dobra		Przeciętna		Raczej zła		Zła	
	Wieś	Miasta	Wieś	Miasta	Wieś	Miasta	Wieś	Miasto	Wieś	Miasta
	W % danej grupy gospodarstw domowych									
2004	0,5	1,3	8,5	14,6	53,8	51,2	23,2	18,6	14,0	14,3
2019	18,8	26,2	25,6	24,4	48,2	42,6	6,0	5,3	1,5	1,5
	Różnica 2019-2004 w punktach procentowych									
	18,3	24,9	17,1	9,8	-5,6	-8,6	-17,2	-13,3	-12,5	-12,8

Realizacja potrzeb

Odsetek gospodarstw domowych, które miały trudności z zaspokojeniem następujących potrzeb:

- W subiektywnej ocenie, wielu Europejczyków mówi o sobie, że zasadniczo są szczęśliwi i zadowoleni ze swojego życia.
- Wg Światowego Raportu Szczęśliwości Polska zajęła w 2019 r. 40 miejsce (na 156 państw). Na 1 miejscu jest Finlandia, za nią Dania i Norwegia.

Podstawą zestawienia opublikowanego 20 marca, w Międzynarodowy Dzień Szczęścia, była analiza następujących składowych:

PKB na jednego mieszkańca kraju,
ogółu pomocy społecznej oferowanej w danym państwie,
szacunku, długości zdrowego życia,
wolności i swobód obywatelskich,
hojności w społeczeństwie
oraz korupcji.

Na tych wskaźnikach opiera się raport opracowywany każdego roku pod egidą ONZ.

Polskę cechuje wysoka dynamika zmian poprawy jakości życia, na co wpływ miały:

- wzrost dochodów
- transfery socjalne
- rozwój infrastruktury
- poprawa na rynku pracy
- poprawa usług socjalnych

- W takiej, raczej dobrej ogólnej, sytuacji ekonomicznej i społecznej przychodzi zmierzyć się z nowym wyzwaniem, jakimi są zmiany demograficzne.
- Zmiany demograficzne zachodzące w Polsce, jak i w całej UE, cechuje wzrost liczby i odsetka ludzi starszych. Jest to stała tendencja w krajach rozwiniętych gospodarczo.
- Demografowie szacują, że do 2030 r. mieszkańcy Europy w porównaniu z resztą świata zostaną najstarszym społeczeństwem na świecie.
- Do 2050 r. prawie 1/3 Europejczyków będzie miała co najmniej 65 lat.

Zmiany demograficzne w Polsce

	Polska			Miasto			Wieś		
	2015	2035	2050	2015	2035	2050	2015	2035	2050
Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)									
wiek									
nieprodukcyjny	60	76	105	61	79	112	58	73	97
przedprodukcyjny	29	27	30	27	26	30	31	29	30
poprodukcyjny	31	49	75	34	53	82	27	44	67

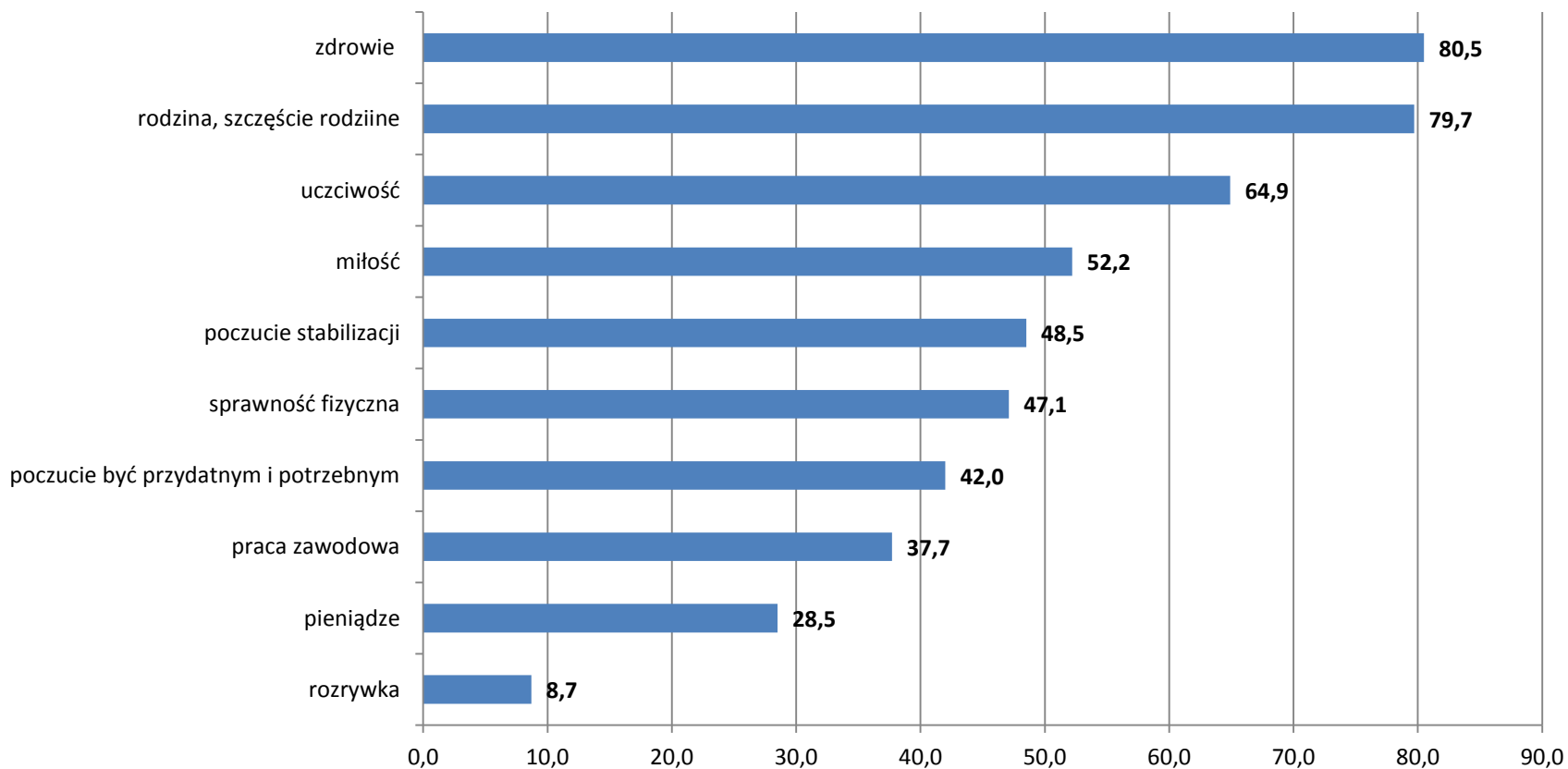
Prognozy demograficzne zakładają stały przyrost liczby osób starszych i samotnych:

- dobrowolna bezdzietność, osłabienie więzi rodzinnych, możliwość samodzielnego mieszkania
- zmiana statusu babci i dziadka
- sytuacja finansowa emerytów
- wzrost liczby osób starszych bez stałej lub czasowej opieki
- odpłatne usługi opiekuńcze
- dorosłe dzieci przestają być gwarantem świadczenia opieki na rzecz starzejących się rodziców
- maleje liczba rodzin wielopokoleniowych, a rośnie jednoosobowych.

Znaczenie wartości w życiu (odsetek osób w wieku 16 i więcej lat)

Badania spójności społecznej prowadzone przez Departament Badań Społecznych i Warunków Życia GUS w 2015 r.

w procentach

Coraz większy wpływ na jakość życia będą miały:

- Elastyczne umowy i nowe formy pracy
- Przeplatanie się życia zawodowego i prywatnego
- Aktywność zawodowa kobiet na obszarach wiejskich
- Pozycja kobiet na obszarach wiejskich
- Działalność organizacji pozarządowych

Aktywność: zawodowa, integracyjna, turystyczna, sportowa

Podsumowanie

- W okresie po akcesji Polski do UE nastąpiła poprawa poziomu życia ludności w Polsce.
- Zmniejszyły się dysproporcje poziomu życia mieszkańców wsi wobec mieszkańców miast, na co wpływ miało m.in.:
 - zmniejszenie się dysparytetu poziomu dochodów i wydatków ludności mieszkającej na wsi w stosunku do mieszkańców miast, m.in. dzięki wyższej dynamiki wzrostu dochodów ludności zamieszkałej na wsi.
 - poprawie na wsi sytuacji mieszkaniowej oraz wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania.

Pięknie dziękuję

